— Бам-бум-банг!..

Теплі, золотисті звуки проймають мозок, усе тіло, а воно ж цілу вічність пролежало скоцюрблене від хо-лоду, скуте клінічною смертю.

— Банг-бум-бам!

Очі Вайза Омнісієнта розплющились, але нічого не бачили. Сизий морок поглинав усе: і металеві стіни камери анабіозу, і відчинений люк, і електронні очі приладів.

— Бум-банг-бам!..

Морок посвітлів, з’явилась невиразна, ще не окреслена думка: "Настало… скінчилось… пора…" Відчув, що приходить до тями, але ще довго лежав непорушно, тільки кліпав очима. Отже, сталось! Електронний кос-монавт вивів їхній корабель до Сонячної системи, вивів з неймовірної далечі космосу — без анабіозу вони б не витримали такої тривалої мандрівки,— і ось прозвучав сигнал, заклик до життя. Прокидайтесь, вставайте, астронавти, ви вже в своїй планетній системі, ви на порозі рідного дому!

Вайз наморщив лоба: а скільки ж це часу минуло на Землі? Попередні підрахунки — ще тоді, перед ана-біозом — показували більше десяти тисяч років. Якщо міркувати взагалі — це чистісінька абстракція, оті де-сять тисяч років. А якщо згадати рідних, друзів… Тут, на кораблі, він і Модеста постаріли на якихось п’ятнадцять років, а там… Чи хоч відомі для нащадків імена їхніх сучасників, слава яких ширяла по всьому світу? Чи, може, довгі століття мрій, боротьби, сподівань і розчарувань вміщаються в одному абзаці сучасної історії? Епоха атомної, потім гравітаційної, нейтринної, може, ще якоїсь іншої енергії… Вік харчової синтети-ки… А їхній корабель? Це було б жахливо, коли б історія — людська, земна історія — забула про "Спис"…

— Вітаю з поверненням!

Омнісієнт скосив очі і побачив бліде обличчя Модести.

— Дякую, вас також.

І одвернувся. Це обличчя остогидло йому за останні роки експедиції, набридло, як оті сухі концентрати, як дистильована вода після циклу регенерації. "О, хоча б швидше фінішувати, — думав Вайз, — а там викрес-лю тебе з пам’яті, наші життєві орбіти ніколи не перетнуться. Хіба це дівчина? Електронна машина. Ніяких емоцій, аналітичний розум, та й годі. Хоча… нерви, все це нерви. Коли я її вперше побачив… Ех, краще не зга-дувати… А втім, якщо все зважити… Коли б не цей її аналітичний розум, то з нас давно б уже був рій атомів… Але її командирський тон… І чому вона не полюбила мене? Коли б же тут був ще один, а то… Ну, нічого, ско-ро фініш!"

— Вайзе, пора… У нас багато роботи. Біотрон чекає на вас.

— Знаю, знаю, — гамуючи роздратованість, відказав Омнісієнт.

Почав поволеньки здирати з себе пластикову упаковку, підвівся. А вона вже встигла прийняти біотрон, причепуритися — метка. Окинула його уважним поглядом карих очей:

— Буду в рубці.

І вийшла, похитуючи округлими формами. "Ну, й іди собі… "В рубці…" А де ж тобі ще бути?"

Біотрон повернув і Вайзові бадьорість, до рубки він зайшов у доброму настрої. Ще кілька тижнів, і вони будуть на Землі… Звичайно, там уже інші покоління, зовсім інше життя, але це ж — рідна планета! Не те, що ті

непривітні кам’яні брили, які траплялися на їхньому шляху. Земля… Чудо! пісня! казка! — ось що таке Земля.

Модеста згорбилась, прикипіла до пульта і зараз нагадувала йому велику чорну галку.

— Яка відстань?

Вона довго мовчала, і це стривожило Вайза, Різко ступнув до неї, поторгав за плече, ніби сонну.

— Яка відстань, питаю?

Модеста нарешті відвела голову, і він побачив у її очах причаений переляк.

— Тут щось… не те. Подивіться, Вайзе.

Встала, даючи йому місце біля пультового екрана.

— Що це? — скрикнув Омнісієнт. — Чужа зоря?!

Гігантське, трохи ніби пригашене світило займало пів-екрана. Жодної планети телескопи не зафіксували. Діаметр зорі — 260 мільйонів кілометрів. І їхній "Спис" невідворотно мчить до цього розжареного гіганта…

Вайз похолов, учепірився за край пульта, аж пальці побіліли. От тобі й Земля… Енергетичні запаси виче-рпані на розгін корабля, лишилося тільки для посадки. А він ще будував усякі плани, мріяв… Кінець. Катастрофа. І все це — вона, Модеста.

Різко схопився з крісла — руки зігнуті в ліктях, кулаки стиснуті, з очей — колючки.

— Як це розуміти?!

Вона закліпала віями:

— Не знаю.

Цей її притишений голос чомусь ще дужче розлютив Омнісієнта.

— "Не знаю"!.. А хто ж задавав програму?

— Заспокойтеся, Вайзе.

— Скоро ми заспокоїмось навіки. Але перед тим… Як, по-вашому, за злочин треба відповідати?

— Я не зробила ніякого злочину.

— Ви склали і ввели в електронний мозок неточну програму. Це не злочин?

— Не впадайте в істерику, Вайзе.

Він підступав усе ближче, люто прискаючи словами:

— Украла день повернення! Нікчемне створіння… А ще взялося командувати кораблем!

Пальці йому розчепірились, голова подалася вперед.

— Ви що, збожеволіли, Вайзе? Ситуація…

— Я покажу тобі ситуацію, — прошипів, палячи її гострим поглядом. — Однаково лишилося мало…

— Схаменіться!

Лице її поблідло, але стояла, не рушаючи з місця. їх розділяло кілька кроків.

— Ви втрачаєте, Вайзе, людську…

— Уже втрачено все!

Ще мить — і його руки стиснули б її мертвою хваткою. Але Модеста вихопила свій командирський про-меневий пістолет, і лискуча цівка одразу привела Вайза до тями. Він ніби наштовхнувся на щось гостре, скри-вився, кволо змахнув рукою та й почовгав до свого сидіння.

— Ганьба, Вайзе, — обізвалась Модеста. — Ви втратили людську подобу…

Він довго мовчав, потім буркнув:

— Скоро втратимо й шкуру.

Здавалося, його злоба вляглася, і він збайдужів до всього, не дивився ні на свою супутницю, ні навіть на екран, який повнився золотом невідомого сонця.

— Тут щось загадкове, незрозуміле, — примирливо говорила Модеста, — а ви… перелякалися.

— Я перелякався? — Вайз підвівся і знову сів. — Хоча так, ви маєте рацію: перелякався. Мене ошелеши-ло. Катастрофа — хто її сподівався? Несправедливість долі, безглузда жорстокість — ось що нестерпне.

— Нам треба уточнити параметри цього сонця, — сказала Модеста і знову сіла до пультового екрана. — Особливо мене цікавить швидкість відносно зірок. Можливо, ми летимо правильно, але за роки нашої експедиції…

— До Сонячної системи заблукав зоряний гігант — це ви хочете сказати? — Вайз підійшов упритул. — Ні, дорогенька, в космосі такого не буває, зустріч двох сонць — подія майже неймовірна.

В його приглушеному голосі звучала ущиплива іронія. Модеста ворухнулася, певне, хотіла встати, але не встигла. Враз її шию здушило ліктем, і в очах потемніло. Отямилась посеред рубки на підлозі. Променевий піс-толет був у руці Вайза.

— Ну, от зараз ми й розберемося… Не треба хвилюватися, я не вбивця…

Він стояв за кілька кроків від неї, розкарячивши ноги. Цівка пістолета виписувала в просторі криву.

Модеста поволі підвелася, провела долонею по обличчю.

— Маніяк.

— Прошу без образ. Я цілком свідомий своїх дій. Злочин мусить бути покараний. Можете сісти в крісло.

— Перед нами таке цікаве явище, — сказала Модеста, проходячи до пульта, — і замість того, щоб поринути в дослідження…

— А навіщо, пробачте, ці дослідження, коли нам, з вашої ласки, не лишилося й місяця життя? Увійдемо в верхні шари… та й спалахнемо.

— Я поважала вас як ученого, Вайзе, а ви…

— А що я?! — верескнув Вайз. — Усі наші довголітні дослідження пожере чуже сонце, а я ще буду по-повнювати їх? Нонсенс!

— Справжній дослідник працює до останнього подиху.

— Гучно сказано. А заради чого — до останнього подиху?

— Є речі самоочевидні, Вайзе. Невситима жага знання — це треба розтлумачувати?

— Невситима жага… Красиві слова, та й тільки. А яка користь?

— О, ви до всього прицінюєтесь, навіть до емоцій. Аж тепер мені зрозуміло, чому я відкинула ваші залицяння…

— Прозріла, значить… Але це не стосується нашого розслідування.

— Ви з глузду з’їхали, Вайзе, певне, страх смерті потьмарив вашу свідомість. Інакше б ви не влаштовували цієї комедії, а звернулися б до блоку пам’яті.

— І що?

— А те, що ви б перевірили, яку програму введено…

— Ще не було випадку, щоб електроніка спрацювала неправильно.

— Так, досі не було. Але як сталося…

— Неточність у програмі — хіба не ясно?

— За точність я ручуся. — Модеста кинула на нього відкритий, упевнений погляд. — Чуєте? Ручуся!

Вайз мимоволі знітився, опустив очі.

— А якщо я її знайду?

— Тоді стріляйте!

— Гаразд, так і буде.

Тримаючи зброю напоготові, Вайз відступив до овального люка Обчислювального центру.

— Тільки щоб того… без фокусів! — гукнув до Модести. — Щоб не довелося випалювати цієї заслонки.

— Я ніколи не принижуся до підлості. Якщо я справді допустилася такої жахливої помилки, то… Перевіряйте!

Модеста сіла до пульта і одразу ж поринула в роботу, їй хотілось якнайшвидше ознайомитись з показан-нями датчиків температури, світності, гравітації, вивчити спектрограму — в касеті вже намотався грубий сувій стрічки.

Почулися кроки. Модеста рвучко обернулася — вираз обличчя видавав її нервове напруження. А що, ко-ли вона справді помилилася? Хіба така можливість виключена? Шпигонув острах, і по всьому тілу пройшла млосна хвиля. І не тому, що Вайз ішов до неї з пістолетом у руці і кожної миті міг вистрілити, — її жахнула сама думка про помилку…

Вайз був похмурий, губи стиснуті, очі опущені долі — уникав її погляду.

— Ну, що? — вихопилося у неї.

Вайз мовчки поклав пістолет на золотистий екран, зітхнув:

— Нічого. Все правильно. Прошу пробачення.

Обернувся й пішов до виходу.

— Послухайте, Вайзе! — гукнула Модеста несподівано радісним голосом. — Це сонце якесь дивне… Ро-зумієте, його атмосфера…

Та Вайз наче не чув. Зігнувшись, протиснувся в люк, і важка плита закрила його постать.

"Ну, що ж, хай заспокоїться, відпочине в своєму гамаку, — подумала Модеста. — У нього нервове по-трясіння…"

І вже вона пройнята співчуттям до колеги, серце їй тисне жаль, неначе й не було істеричної вихватки, яка мало не коштувала їй життя. От, коли він заспокоїться, можна буде обміркувати одержані параметри цього дивовижного сонця, що вже заповнило майже весь видимий простір перед кораблем. Чомусь зовсім не думала про катастрофу, може, тому, що виникла оригінальна ситуація: перед нею незвичайне світило, судячи з усього, воно не вкладається ні в яку класифікацію. Величезна глибина дуже розрідженої атмосфери і непропорційно мала маса ядра. Це ж унікальне явище в космосі!

Аналізуючи дані за допомогою панельного комп’ютера та час від часу поглядаючи на екран, Модеста поринула в матеріал і зовсім забула, що це величне, спокійне світило — смертельна загроза для їхнього "Спи-са".

Вона милувалася цим сонцем, захоплювалась цим грандіозним явищем природи.

Відстань між "Списом" і сонцем скорочувалась на нові й нові мільйони кілометрів, а ступінь нагрівання обшивки корабля не змінювався. Це теж було для Модести загадковим. Як зачарована, дивилась на золотий диск, а в голові їй снувалися думки про Землю — рідну голубу планету… Десь-то вона плине в глибинах кос-мосу, шумлять на ній вітри, грають морські хвилі, виспівує трава. Модеста заплющила очі і все те уявила: водні плеса, поля, ліси й гомінкі міста. Сон, казка, марення. Пригадала Міжнародний ракетодром у Сахарі, немилосердно пряжило сонце… Чи й тепер стартують звідти кораблі? Подругу свою згадала. Минуло, вважай, десять тисяч земних років, коли вони з нею блукали в Карпатах… Десять тисяч… Ні, це не вкладається у свідомість, мозок відмовляється уявити, а формулу виводить, рівняння розв’язує…

Раптом зазвучали позивні!

Слухова галюцинація? Ну, певне ж, центральна нервова система видає бажане за дійсне,

Модеста принишкла.

— Пі-і… пі-і…

Якесь божевілля. Модеста навіть очі заплющила.

Писк не втихав. Наче сюди, в космічний корабель, залетіло пташеня та й квилить.

А може, це зустрічний корабель?

Зиркнула на екран локатора — чисто. А індикатор бортового радіо мигає!

— Пі-і… пі-і…

Нервовим порухом руки натиснула кнопку.

— Тут "Спис"… Прийом.

В горлі їй пересохло, голос тремтів. Хіба ж сподівалась почути людську мову? А почула:

— Патруль третього сектора. Хто ви?

Слова вимовлялися трохи інакше, ніж вона знала, та зміст був зрозумілий.

— Ой боже мій… — мало не задихнулась Модеста. — Я… ми з Вайзом Омнісієнтом… Тут "Спис"…

— Який "Спис"?

— Корабель дальнього пошуку, класу "Праща"… Повертаючись до Землі, потрапили до сфери тяжіння цієї зорі. — Модеста намагалась говорити чітко і якомога спокійніше, але серце так страшенно калатало, що забивало їй подих. — А хто ви? Куди прямуєте?

— Я вже інформував: патруль третього сектора. Вітаю вас із поверненням! — піднесено пролунав моло-дий чоловічий голос. — Ви дісталися до рідної Сонячної системи!

Модеста задихалася, наче риба, викинута на пісок, і не могла сказати й слова.

— Ви мене чуєте? — тривожно спитав голос. — Що сталося?

Нарешті вона спромоглася:

— Спасибі, спасибі вам… Це так несподівано… Параметри сонця…

— Не розумію.

— Я й сама нічого не розумію…

— Бортові двигуни в порядку?

— Так.

— Дозволяється посадка на Місяць.

— Але ж ні Місяця, ні Землі на екрані нема…

— Будете йти по радіомаяку. Щасливої посадки!

Голос умовк.

Якусь хвилину Модеста сиділа, мов тороплена. Космічний патруль, Місяць, Земля… Чи не примарилось? Ущипнула себе за щоку — боляче. Отже, справді?!

Почулися позивні радіомаяка, і тоді Модеста поспіхом заговорила в ларингофон:

— Вайзе! Виявляється, ми в Сонячній системі! Чуєте? Негайно до свого робочого місця… Чому ви мов-чите?

Вайз не обзивався.

— Хелло, Вайзе!

Мовчанка

— Ви що, заснули?

Жодного звука.

Це її стривожило. Кинулась до його каюти. Пальці тремтіли, ледве намацала кнопку дверей.

Вайз лежав біля ліжка — скорчений, посинілий. Тут же поблискувала розтрощена ампулка, білів клаптик паперу.

Модеста нахилилась і взяла записку.

"Ви жінка виняткова, а я — звичайний смертний… — Вайзові каракулі розсипались на папірці колючка-ми. — Я так не можу, краще покінчити одразу, аніж чекати, доки розжариться наша металева труна. Космос обдурив мене, я плачу йому тим же. А вас, Модесто, я справді любив… Ненавидів і любив. Мабуть, більше лю-бив, хоча зараз це не має ніякого значення. Хай щастить вам у дослідженнях!"

Обережно ступаючи, наче боячись потурбувати мертвого, Модеста вийшла, трохи постояла в тамбурі, обіпершись спиною об холодну переборку, і пішла до пульта, ледве переставляючи обважнілі ноги. Треба ж запускати силовий агрегат…

Рано-вранці Модеста вибігає на верхню терасу санаторію робити зарядку, але кожного разу, вражена красою місячних краєвидів, покладе руки на балюстраду і довго стоїть. Сходить сонце, і гірські пасма тонуть у блакитно-золотому серпанку. На передньому плані контури гір наче прокреслені тушшю, а далі — тонуть в ім-лі. Вище підбивається сонце, коротшають тіні, і ось уже виграють барвами розлогі долини. Переважає зелений колір, адже атмосферу на Місяці люди створили на взірець земної, і рослинність тут — земна. До того ж і доба така сама, як на

Землі. Місяць примусили обертатись навколо своєї осі з чималою швидкістю. Лише тяжіння нагадує Модесті, що вона відпочиває не в Карпатах. Тут ходити легко, наче й не йдеш, а перелітаєш з місця на місце.

До всього цього астронавтка звикла досить швидко, от тільки ніяк не могла звикнути до цифри на кален-дарі — 11 200 рік. В космічну подорож вони з Вайзом вирушили 2100 року…

Насилу відірвавшись від споглядання барвистого ранку, Модеста робить зарядку і, освіжена, бадьора, йде снідати. Кулінарія тепер зовсім інакша — ну, нічого схожого! — але вона вдоволена, бо всі оті пасти й драже, що так і розтають у роті, не лише поживні, а й смачні. Сніданок більше не відбирає, як п’ять хвилин, і вона сідає за роботу.

Сьогодні Модеста закінчує диктувати на магнітну плівку звіт про експедицію — його жде навіть прези-дент Академії астронавтики,— і це радувало Модесту. Ні, вона в ньому світі не зайва. А ще вона пам’ятає бага-то чого з того, що колись було рідним, близьким.

За вікнами згасає день. На обрії жевріє підсвічена сонцем хмарина.

— Summa summarum, — проказала Модеста, — остаточний підсумок: ми зробили все, що змогли.

Вимкнула магнітофон і, зітхнувши, пішла до своєї спальні. Перевдягнувшись у легкий спортивний кос-тюм, вибігла на плаский дах помилуватись небом.

Густа сутінь заливає пасма гір, лише окремі вершини ще ловлять проміння зниклого за обрієм сонця й сяють, наче маяки.

Баня неба починає золотіти. Спочатку одна пелюстка з’являється на заході, росте з кожною хвилиною, і ось спокійне золотисте сяйво уже

лине з усієї видимої півсфери, проймає синяву повітря, і воно виграє найніж-нішими, найтоншими відтінками веселки.

Модеста дивиться й не може надивитись на це чудо, створене людиною. Ех, сердега Вайз… Оболонку, що, немов шкаралупа яйця, охоплює Сонце і внутрішні планети, він порахував за фотосферу невідомої зірки… А то ж людство перебудувало планетну систему, використавши для оболонки матеріал планет-гігантів. Тепер левову частку сонячної радіації одержують внутрішні планети. Невичерпні океани енергії!

Думка про трагічну долю Вайза кольнула їй серце, смуток запав у душу. Обличчя нахмурилось. Земля зійде перед світом, але завтра вона побачить рідну планету зблизька — відправиться із своїм звітом до Академії. Оце б удвох…

Стояла замислена, пригадувала до дрібниць свою нелегку подорож з минулого до майбутнього, яке стало для неї теперішнім. Не чула ні музики внизу, ні навіть кроків, що наближались.

— Добрий вечір, — обізвався високий молодий чоловік у тенісці й шортах. — Пробачте, якщо я невчас-но.

Модеста стрепенулася. Щось було в його притишеному голосі більше, аніж тільки чемність до самотньої жінки. Щось хвилююче, ніжне, — те, за чим вона так знудьгувалася.

— Здрастуйте, — окинула його весело-зухвалим поглядом. Це був космонавт, що перший встановив зв’я-зок із "Списом". Він уже якось цікавився її самопочуттям. — Рада вас бачити…

— Нам треба з вами поговорити — чи не так?

— Може, й так, — усміхнулась Модеста.

Саме цієї миті розтануло, зникло почуття самотності, а відтак і неусвідомленої нервової напруги.

Вони блукали вулицями, парками Лунополіса, аж доки з-за обрію не виткнулася величезна куля Землі. А високо-високо над ними, над Місяцем, над Землею, золотилося небо. Ніби славлячи невтомний людський геній, вічний людський труд, звучала велична симфонія, сонячна сага.